

Observatorul

REVISTĂ DOCUMENTARĂ
CULTURALĂ-SOCIALĂ-RELIGIOASĂ.

CUPRINSUL:

ARTICOLE DE FOND

- O conferință din Capitală — Dr Ioan Georgescu
— Omagiu tinerilor serioși — B. G.

NUVELĂ

- Luna Maiu la Florența — Dr. A. Fântănăr

SOCIOLOGIE

- „Magna Charta” muncitorilor — Dr. N. Flueraș

ISTORIE ȘI ARTE

- Simbolurile catacombelor — Dr. Zadöri-Rusu

LITERATURĂ

- Vergilius — Dr. I. S.
— Premiile Nobel — A. L. A.

POEZIE

- Odă triumfală — I. Gârleanu.
— Voi toți — Al. T. Stamatiad
— Imn augustinian — x x

CĂRȚI ȘI REVISTE

- Bibliografie — duo

Redacția și Administrația: Beiuș, Jud. Bihor.

Abonamentul: 200 Lei pe an. Un exemplar 25 Lei.

Cărți de recomandat:

Librăria Seminarului. BLAJ.

- Dicționar român-latin.* A Viciu broș. 50.—
Manual de Psihologie și Logică pentru clasa VIII.
de Dr. Hossu, Blaj 30.—
Introducere în s. Scriptură, de Dr. Victor Szmigelski
Partea I, 15 II. 20, III. 25, broș. 60.—
Știința sfintei Scripturi. 10.—
Bunea A. Dr. *Episcopii P. P. Aron și Dionisiu Novacovici* sau Istoria Românilor transilvăneni
dela 1751 până la 1764. 50.—
Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse. 50.—
Albumul Bunea. 40.—
Dr. Alex. Nicolescu: *Predici de advent.* 35.—
Dr. Ioan Bălan: *Limba cărților bis.* 20.—
Serbările dela Blaj 1911 — Adunarea iub. de
50 ani a Asociațiunii *University Library Cluj* 50.—
Dr. Coriolan Suci: *Cum a fost pregătit 3-15*
Maiu 1848 25.—
Dr. I. Bălan: *Viața lui Isus* 30.—
Educația Tinerimii, Enciclica sf. Părinte al Romei
Papa Pius al XI-lea 20.—
Sfânta Tereza (scurt istoric al vieții ei) 8.—
Traian German: *Meteorologie populară, (Observări, credințe și obiceiuri)* 40.—
ISTORIA UNUI SUFLET — *Sfânta Tereza de*
Pruncul Isus 100.—
" " " " " " " " " " " " " " ed, de lux 150.—
Minunile lui Isus (trad. de Dr. Fireza) 120.—
Rezumat al Istoriei bisericii vol. I. evul vechiu 80.—
Dr. A. Niculescu: **Stropi de rouă** 100.—

„BIBLIOTECA BUNULUI CREȘTIN“ și anume:

11 N-re ieftine și de un cuprins foarte bogat și felurit.

OBSERVATORUL

REVISTĂ DOCUMENTARĂ CULTURALĂ-SOCIALĂ-RELIGIOASĂ.

Abonamentul : <hr/> Annual 200 lei.	Redactor responsabil : IOAN TEIUȘAN profesor.	Redacția și Administrația : BEIUȘ jud. Bihor. Piața Dr. Ciordaș No. 7.
---	--	--

O conferință din Capitală.

Sf. Augustin: Maestru Universal.

§ 2. LUPTELE DOCTRINALE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Încă după moartea mamei sale (387) la Roma, începe Augustin lupta literară contra foștilor săi tovarăși de rătăcirii, *maniheii*. Această luptă o continuă cu și mai mult succes în provincia sa natală, unde această sectă era foarte răspândită printre intelectuali. Un fel de francmasonerie a celui timp. Pentru a se vedea creștinescul duh al blândețelor, cu care lupta și cuceria acest atlet al lui Christos, amintesc următoarele lui cuvinte dintr'o scriere contra maniheilor: „Numai aceia pot fi supărați pe voi, cari nu știu, cu câtă osteneală se află adevărul și ce greu e să scapi de rătăcirii . . . Eu însă trebuie să fiu față de voi cu aceeaș răbdare, cu care au fost prietenii mei față de mine, când orb și surd eram cuprins de rătăcirile voastre”.

A doua rană, de care sângera biserica Africei creștine, era *desbinarea donatistă*. De când se hirotonește preot, el nu încetează să facă totul pentru tămăduirea ei. Prin discuții orale și scrisori, de o potrivă. Numai cu mare greutate se învoește și el să cheme în ajutor, cași alți episcopi catolici din Africa de altfel, puterea civilă pentru apărarea credincioșilor

propriu, de uneltirile viclene ale donatiștilor schismatici. Împotriva lor, compune Augustin și un psalm care se cânta în biserici, întărind sufletele împotriva ispitelor desbinării. Din inițiativa și sub conducerea lui, se ține apoi la Carthagina în Iunie 411 o mare întrunire creștină, la care participă 286 episcopi catolici și 279 episcopi donatiști. Augustin e sufletul catolicilor și eroul zilei. El arată calm, senin, convingător că toate temeiurile desbinării lipsesc; sunt însă, foarte multe temeiurile înțelegerii, iubirii, conlucrării frățești. Și, în adevăr, dela această dată, nu se mai pomenește de o desbinare în viața Africii creștine. Ce mult poate să facă autoritatea bisericească, dacă e sprijinită de puterea lumescă! Pentru justificarea procedurii întrebunțate atunci de episcopatul catolic al provinciei sale, Augustin amintește în scrisoarea sa către Bonifacius, guvernatorul african, cuvintele stăpânului din evanghelie care, făcând cină mare și văzând că nu vor să vină cei chemați, își trimite sluga, poruncindu-i: „Ieși la drumuri și la îngrădiri, și îndeamnă să între, ca să se umplă casa mea.” (Luca XIV, 23). După cum arată Augustin în aceeași scrisoare către Bonifacius, prin drumuri și îngrădiri avem să înțelegem ereziile și schismele. De aceea, pe ei trebuie să-i îndemnăm să între în casa Stăpânului nostru, unde vor vedea că e mai bună rânduială și traiul mai fericit decât între parii gardurilor ori în pulverea drumurilor.

În anul următor (412), se ridică Augustin împotriva altei rătăcirii mari care voia să degradeze creștinismul dela rangul de religie supranaturală, descoperită de Dumnezeu, la acela de religie naturală, pur umană, ca oricare alta. Luptele purtate împotriva ereticilor *pelagieni* și *semi-pelagieni* i-au hărăzit titlul onorific de „învățătorul harului ceresc” (*doctor gratiae*.) În aceste lupte își dovedește Augustin nu numai știința sa bogată și puterea sa de argumentare extraordinară, ci și experiențele sufletești pe care nimeni nu le avea în aceeași măsură ca el. Expunerile lui asupra harului ceresc le urmărește cu multă băgare de seamă întregă biserica apuseană. Și cuvântul lui e de atâtea ori hotărîtor și astăzi în asemenea controverse.

Păharul amărăciunilor lui, însă, nu s'a isprăvit cu acestea. Drojdia suferințelor avea s'o înghită în clipa din urmă a vieții sale. Guvernatorul Africei Bonifatius se răsvrăti împotriva stăpânirii romane și chemă în ajutor ca aliați pe *Vandali*. Aceștia trec din Spania, unde se găseau atunci, în Africa, acest mănos grânar al Italiei. Impăcându-se guvernatorul cu curtea împărătească, el spune aliaților *Vandali* să plece. Dar ei nu mai vor. Prea mult îndrăgiseră pământul binecuvântat de Dumnezeu al Africei creștine și înfrumusețat cu atâtea lucrări de artă și de vrednicie omenească. În aceste lupte, guvernatorul e bătut. Cu ruinele armatei sale, el se retrage în Hipona, pe care barbarii o împresoară și bombardează. În mijlocul acestor lupte și frământări de proporții aproape mitologice, bătrânul episcop al acestei cetăți, la vârstă de 76 de ani, se îmbolnăvește de friguri și înconjurat de mulți prieteni și ucenici, își dă obștescul sfârșit în ziua de 28 August 430, arătând și el că nu avem aici cetate stătătoare, ci căutăm pe cea viitoare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sf. Augustin, scriitor.

Augustin, ca scriitor, a dezvoltat o activitate așa de înfinsă, ca niciun alt autor bisericesc latin. Doar Sf. Ioan Gură de Aur, acest mare dascăl al bisericii Răsăritului și al creștinătății întregi, dacă a mai scris atâtea cărți ca el. Încă Possidius, episcopul din Calama, cel dintâiu biograf al său, ne spune că Augustin a dictat atât de mult, încât alții o viață întreagă nu vor putea citi tot. Cași Origines obișnuia și el să-și dicteze cele mai multe lucrări. Puțin înainte de moarte (427) își revizuește întreaga activitate literară — parcă se pregătea de judecata dumnezeiască ce se apropia și ea — o rectifică în părțile ei greșite, arată și binefacerile ei în așa numitele „Indreptări” (*Retractationes*). De aci se vede că a scris 93 de lucrări și 232 de cărți. Făcând o statistică mai amănunțită a lor, numitul biograf Possidius spune că Augustin a scris cărți, tratate, 1030 de scrisori, afară de cele ce nu se pot număra, fiindcă n'a indicat nici odată numărul lor.

Dar stilul său l Bine zice un cercetător modern (E. Nor-

den, Die antike Kunstprosa II (Neudruck 1909) 621) că Augustin și ca stilist e „personalitatea puternică ce depășește trecutul și prezentul”. În deosebi e meșter făuritor de fraze și expresii singulare, care, după mărturisirea academicianului francez Paul Valéry, sunt însăși pecetea genialității creatoare. Câte fraze și expresii de acestea, datorite lui, nu circulă astăzi în întreaga lume catolică! Filosofia și teologia creștină e plină de ele. Mai cu seamă îi plac contrastele, antitezele pe care le știe înfățișa cu rară iscusință. De asemenea ritmul, rimele, asonanțele plăcute și intraductibilele lui jocuri de cuvinte. Mai rar mânuitor așa de dibaciu al cuvântului ca el! Iată, de pildă, ce antiteze minunate face el într-o cuvântare între magii cucernici, de o parte, și evreii îndărătnici, de altă parte: „Aceștia vin să găsească în țară străină pe acela, pe care localnicii nu vor să-l recunoască. Ei vin călătorind de departe să se închine pruncului Isus, care încă nu spune nici un cuvânt, pe când aceștia, concetățenii lui, îl răstignesc în anii bărbăției, fiindcă face minuni. Ei recunosc în trupul fraged de copil pe Dumnezeu, pe când aceștia nu vreau să-l cruțe, nici ca om, pentru faptele lui mari. Cași cum ar fi fost mai mare minune să vezi steaua lui cea nouă cu prilejul nașterii sale, decât soarele întunecându-se de jale cu prilejul morții sale!” Dar asemenea traduceri abia pot reda ceva din farmecul și vraja neasemuită a originalului latin.

Nu e mirare, deci, dacă opera și personalitatea aceasta așa de bogată a devenit izvorul neseecat al filosofiei și teologiei creștine timp de un mileniu și jumătate. De aici au scos teologii și filosofi Apusului ideile mari pentru speculațiile lor înalte. De aici, vioiciunea lor psihologică. De aici, uimitoarea lor înțelegere pentru marile probleme ale împărăției lui Dumnezeu pe pământ. Augustin a influențat nu numai filosofia, dogmatica și etica creștină, ci și politica bisericească și dreptul public. Ereticii încă vor să se sprijine pe el. Dacă cercetăm însă mai adânc temeiurile, ne încredințăm că biserica totdeauna l-a înțeles și prețuit mai bine decât vrăjmașii ei.

O enumărare, ba chiar și o simplă grupare pe categorii-le mai însemnate a scrierilor sale după cele de până aici,

(vezi revista „Observatorul“ No citat p. 208-216) o aflăm de prisos.

Cu atât mai însemnată ni se pare, însă, o schițare, a filosofiei și teologiei sale.

Sf. Augustin, filosof.

La plămădirea filosofiei lui Augustin, neo-platonismul, mai ales Enneadele lui Plotinos au o mare parte. Nu în sensul că, din acest sistem filosofic, și-ar fi împrumutat el toate tezele fundamentale ale filosofiei sale, ci în sensul că el avea să dea o nouă formă (creștină) aceluia sistem păgân, - lucru pe care avea să-l facă și Sf. Thomas de Aquino mai târziu († 1274) cu aristotelismul. Setea de adevăr! Iată trăsătura caracteristică a cugetării sale filosofice!

În *teoria cunoștinței* el face, cu mult înaintea lui Descartes, din certitudinea ce avem despre existența noastră și despre faptele propriei conștiințe, punctul de plecare al filosofiei. Temeiul absolutei certitudini este intuirea imediată a acestor realități. Prin această certitudine care îi dă încredere și optimism, el se deosebește fundamental de academicii sau neoplatonicienii sceptici. - Lumea din afară o cunoaștem prin simțuri. Rezultatul acestei cunoașteri e numai o părere, nu certitudine. Știință exactă avem numai asupra celor inteligibile, adică asupra imutabilelor adevăruri logice, matematice, etice și estetice, pe care spiritul nostru le cuprinde prin intuiție nemijlocită. Acestor „rationes aeternae“ le corespund în cugetarea lui Dumnezeu idei dumnezeiești, prototipuri cerești, după care sunt create toate cele văzute. Acesta e „exemplarismul“ său, o transformare creștină a teoriei ideilor lui Platon. Spiritul nostru cunoaște imutabilele adevăruri eterne prin iradiere, adică prin o directă înrăurire a luminei dumnezeiești asupra acestui spirit. Teoria iluminării, împrumutată de Augustin din Plotinos, e o idee centrală a lui și a găsit imitatori în secolul al XIII-lea la scolasticii franciscani, cari au dat naștere unui întreg sistem filosofic, cunoscut sub denumirea „Augustinism“, îmbogățit, însă și cu elemente din filosofia arabă (Avicena).

În *Psychologie* încă e bogat, variat și interesant. El sta-

bilește mai întâiu o mulțime de fapte din *psychologia* copiilor, conștiința vremelniceii, procesul amintirii ș. a. Și aici pleacă dela analiza eului său și a faptelor conștiinței sale. Această analiză îl duce la substanțialitatea și spiritualitatea sufletului omenesc. Dovada principală a nemuririi sufletului o găsește Augustin în indisolubilitatea legăturii acestuia, ca purtător sau subiect al lor, cu imutabilele și netrecătoarele adevăruri veșnice.

În *teologie* pleacă dela aceleași premise. Prin intuiție interioară cunoaștem în spiritul nostru supremele adevăruri ale logicei, matematicii, eticii, esteticii și religiei. Existența acestor adevăruri veșnice, neschimbate, necesare nu se poate explica fără existența prealabilă a unei ființe spirituale supreme, veșnice, neschimbate, necesare, adică Dumnezeu. E cași cum cineva ar dori să înțeleagă pozitivele, fără negativele procedurii fotografice, de exemplu. Argumentul acesta, numit „noetic”, despre existența lui Dumnezeu, revine mai apoi și la Descartes, Malebranche și Leibniz. Augustin mai dezvoltă și alte argumente în această privință și anume: din diferite trepte de perfecțiune ce prezintă ființele, apoi cel teologic, cel psihologic (din dorul neistovit de fericire al omului) și cel moral. Pentru a arăta insuficiența cunoașterii lui Dumnezeu, el întrebuițează mai întâiu expresia „docta ignorantia”. Aceasta expresie însă avea să devină curentă în filosofia creștină abia dela Nicolaus Cusanus încoace. Dumnezeu e în concepția lui Augustin: temelul ordinii fizice, intelectuale și morale, realitatea absolută, primul adevăr, binele suprem.

În *filosofia naturii*, Augustin pornește dela ideea creațiunii creștine. Cu aceasta, el unește teoria cosmogonică a platonicianului Timäus și cea evoluționistă (*rationes seminales*), împrumutată dela neo-platonicieni. Dumnezeu a creat materia din nimic. A așezat, însă, în această materie semințele tuturor lucrurilor și ale ființelor ce aveau să se desvolte cu timpul în lumea empirică. Aceasta teorie filosofică are strânse legături cu *theismul* creației și cu teoria evoluțiunii.

Etica lui Augustin, în deosebire de cea intelectualistă și neo-platoniciană, e opera voinței. Aceasta (voința) e cea mai de căpetenie însușire a sufletului nostru. Ea e motorul carele

mişcă pe toate. Moralul, virtutea e voința cea bună. Voința morală are ca țel suprem pe Dumnezeu, singurul care poate satisface dorul nostru de fericire. Norma ei supremă e aceea „lex aeterna“, care se oglindește, ca lege morală, naturală, în conștiința noastră și în adevărurile veșnice, necesare, imutabile ale spiritului nostru.

În teoria sa despre Stat întrebuițează elemente antice, mai cu seamă pe Cicero. În concepția lui Augustin, Statul e tot atât de indispensabil naturii omenești, sociale dela fire, cași Biserica, ori harul dumnezeesc, pentru mântuirea sufletului. Nicăiri nu afirmă, însă, că Statul ar fi urmarea fatală a păcatului. Orice autoritate e dela Dumnezeu. Voința acestuia e bariera puterii de Stat. Biserica, împărăția lui Dumnezeu pe pământ și ctitoria Mântuitorului Christos, e o comunitate de ordin mai înalt, care așteaptă dela Stat recunoaștere și sprijin pentru înaltele ei țeluri, Augustin nu spune că Statul trebuie să atârne în cele religioase și politice de Biserică. Aceasta filosofie dăinuiește până în evul mediu, când Sf. Toma de Aquino popularizează politica lui Aristoteles. În marile discuții medievale asupra relațiilor dintre Biserică și Stat, Papalitate și Impărăție, textele concernente ale lui Augustin erau des citate și comentate.

Sf. Augustin ca teolog.

Însemnătatea cea mare a lui Augustin este pe tărâm teologic. El e părintele atâtor discipline teologice, până la el total necunoscute. Astfel prin lucrarea sa „Despre învățătura creștinească“, creiază hermeneutica și homiletica. Prin „Despre instruirea celor simpli“, catechetica. Prin ideile sale despre însemnătatea propedeutică a filosofiei pentru teologie, apoi despre legăturile dintre autoritate și rațiune, credință și știință, el devine măestrul metodei școlastice.

Opera sa cea mai monumentală e „Despre cetatea lui Dumnezeu“, o apologie concepută în stil mare, la care muncește timp de 13 ani (413-426). Ea e o strălucită expunere a triumfului creștinismului asupra păgânismului și, totodată, cea dintâi filosofie a culturii și a istoriei, arătând lupta dintre „ci-

vitas terrena" a vrăjmașilor lui Dumnezeu împotriva cetății Lui. Din această lucrare cunoștea evul mediu aproape toată antichitatea (Thomas Anglicus, Nicolaus Trivetus, Franz Mayronis).

Cea mai înaltă lucrare a lui Augustin e, însă, „*Despre Sf. Treime*“. Prin aceasta, deschide calea speculațiilor teologice pentru toate timpurile. Cu abatere dela procedura Sf. Părinți ai Răsăritului cari pornesc în speculațiile lor dela deosebirea Dumnezeirii în cele trei fețe, Augustin pornește dela unitatea dumnezească. Această unitate există în trei persoane, constituite prin relații de opoziție, dar identice în ce privește substanța (homo-usia). Marea importanță a acestei lucrări e, însă, că explică procesul vital interior al Ființei Divine. El vorbește mai întâiu, între toți teologii, despre nașterea Fiului (a Cuvântului) prin înțelegere, întemeindu-se pe un text din Tertullianus. Și, tot el arată, mai întâiu, purcederea Sf. Duh ca o spirațiune de iubire împrumutată a Tatălui către Fiul și a Fiului către Tată. Asemănări palide, pentru explicarea acestor acte transcendente, el găsește în viața noastră sufletească (memorie, inteligență, voință), - o doctrină foarte fecundă pentru dezvoltarea mystice trinității de mai târziu.

În *Christologie*, Augustin precisează cu mult înainte de sinoadele din Efes și Chalcedon, doctrina despre unitatea persoanei divine a Mântuitorului Christos, așa numita uniune hypostatică ce există în persoana Lui, cu toată divergența de fire omenească și dumnezească, de voință limitată omenească și de voință atotputernică dumnezească. În soteriologie apoi el arată mai întâiu marea însemnătate a actului din urmă din tragedia Golgotei: moartea de pe cruce, care înseamnă ispășirea desăvârșită a omenirii păcătoase și împăcarea ei cu Dumnezeu. Ideea Sf. Apostol Pavel despre corpul mystic al Domnului Christos care e Sf. Biserică, el o dezvoltă și mai mult, arătând cum acționează Christos, prin harurile Sale, în acest corp.

În luptă cu Pelagianii și Semi-Pelagianii, creiază Augustin antropologia și charitologia dogmatică. Aici e marele său merit teologic. De aici îi vine și titlul onorific de învățător al harului ceresc (doctor gratiae). Realitatea, ființa și gratuitatea

acestui har, apoi căderea oamenilor în păcatul strămoșesc, necesitatea harului ceresc pentru mântuirea tuturor oamenilor precum și gratuitatea lui au trecut din scrierile lui în hotărârile autorităților bisericești, și în doctrina generală creștină. Dacă uneori găsim la el formulări energice, drastice chiar despre pofta cea rea a trupului și despre stricăciunea firii omenești, aceasta se explică nu numai din psihologia particulară de convertit a Sf. Părinte, ci și din caracterul polemic al acestor scrieri. El nu tăgăduiește, însă, nicăiri libertatea de voință, nici posibilitatea de a face fapte morale bune pentru cei căzuți în păcat, precum admite și facultatea omului de a săvârși fapte vrednice de fericirea cerească cu ajutorul harului dumnezeesc. Deadreptul novator e Augustin prin doctrina despre harul sfinților, care transformă interior omul, infusându-i charitate sau dragoste și puteri supranaturale. Când spune că, fără har, omul nu poate voi și săvârși binele, el înțelege prin bine, binele supranatural. În această privință, el se reazimă pe cuvintele Sf. Apostol Pavel: „căci tot ce nu este din credință, păcat este”. (Romani XIV, 23). Aici înțelege prin credință virtutea teologică sau mai presus de fire a creștinismului, nu orice convingere sau părere personală. De aceea, nu e mirare că, analizând cu ochii acestei credințe virtuțile păgânilor, găsește că ele sunt viții, deoarece le lipsește gândul cel bun sau intenția curată, singurul element care dă preț mai presus de fire faptelor noastre.

Păgânii, se știe, făceau și fac fapte bune numai ca să fie lăudați de oameni ori ca să dobândească influență, putere. — Ce privește predestinarea, și el vorbește, cași Sf. Scriptură, de chemați și de aleși. Din mulțimea cea mare de suflete omenești, Dumnezeu alege un număr. Aceștia sunt cei predestinați la fericire sau aleșii. Ei sunt atâția, câți sunt ingerii cei răi cari, prin păcatul neascultării, au pierdut fericirea raiului. Celelalte suflete omenești sunt predestinate osândeii vecinice. Dar nu în sensul cum vorbește Calvin și alți predestinațiani că ori câtă bunăvoință ar avea acești nenorociți și orice faptă bună ar săvârși ei, tot se vor osândi. Și ei sunt „chemați”, adică și ei primesc haruri dumnezeiești.

Dacă, însă, nu se mântuesc, atunci vina nu e a lui Dumnezeu, ci a lor sau a omeniirii în general (păcatul strămoșesc). De aceea Augustin nu vorbește nici odată despre predestinați să fie vinovați (praedestinati ad culpam), ci numai despre predestinați să fie pedepsiți (praedestinati ad poenam). Ceea ce e cu totul altceva decât ce învățau ereticii mai târziu sau chier școala iansenistă franceză (sec. XVII). La întâmpinarea: Dar cum rămânem cu adevărul proclamat de Sf. Pavel că Dumnezeu „vrea ca toți oamenii să se mântuească și să vină la cunoștința adevărului” (I Timoteiu II, 4)? Augustin răspunde: Prin „toți oamenii” avem să înțelegem toate categoriile de oameni; cu alte cuvinte: Nimeni nu se poate mântui, dacă nu vrea Dumnezeu.

Harul ceresc ni-l mijlocesc sf. taine (sacramente). Augustin arată, împotriva Donatiștilor, că sf. taine varsă har în sufletele noastre, independent de credința și moralitatea administratorului lor. (Ex opere operato, non ex opere operantis). Aceste învățături sunt temeiul sacramentologiei secolului al XII și al XIII-lea. BCU Cluj / Central University Library Cluj

În sfârșit, întreaga doctrină teoretică despre har și sf. taine își găsește expresia practică în *morală, ascetica și mystica* sa. Desăvârșirea ei o găsește în charitate, adică în iubirea de Dumnezeu și de aproapele. Alături de Pseudo-Areopagit, Augustin influențează în cea mai largă măsură *mystica* medievală. Evlavia lui e dulce, mângâietoare, întemeiată pe duhul rugăciunii creștinești, plină de încredere și de iubire către Dumnezeu și aproapele, - nu seacă, rigoristă, exclusivistă, sectară, de aceea condamnată și pe dreptul condamnată ca aceea a iansenismului care pretindea, totuși, că se întemeiază pe învățăturile marelui sf. părinte. Dacă undeva, apoi aici e cazul să exclamăm cu poetul nostru:

„Cătă depărtare, Doamne, dela vierme pân'la astrul!”

Incheiere.

Această sumară expunere a vieții și activității Sf. Augustin n'ar fi în duhul lui, dacă, de încheiere, n'am desprinde o învățătură practică pentru noi toți. Viața și activitatea lui ni

le oferă cu prisosință. De astă dată mă opresc la una, care mi se pare caracteristică și potrivită. Caracteristică pentru el. Și potrivită pentru noi. - Fiindcă el pierduse anii cei mai frumoși și mai spornici ai tinerețelor, adeseori își făcea reproșul: O, Doamne, târziu te-am cunoscut! (Sero te cognovi). Cu atât mai bine a întrebuițat, însă anii bărbăției și ai bătrânețelor. De unde, la început, găsisse o biserică sfășiată de erezii și schisme, la apusul vieții și al activității sale avu mulțumirea să le vadă pe toate desființate. - Așa suntem și noi, românii, întârziați în îndeplinirea datoriilor noastre religioase, în asemănare cu alte nații creștine, mai ales cu cele de viță latină. Noi, din nefericire, n'am dat nici sfinți de seamă din mijlocul nostru; n'am pornit nici expediții cruciate pentru desrobirea sf. mormânt; n'am sprijinit nici misiunile creștine, ca alte popoare din Apus; și nici cete călugărești ce atât de mult au strălucit în Răsărit, cași în Apus, pe noi nu ne-au prea încălzit, nici nu ne-au luminat. În aceste privințe, suntem printre neamurile cele mai înapoiate din lume. „Târziu te-am cunoscut, Doamne!” (Sero te cognovimus). Dea Dumnezeu ca pilda luminoasă a Sf. Augustin și a altor convertiți ca el, să ne fie de folos! Să se împlinească și la noi cuvântul Sf. Scripturi: „Așa vor fi cei de pe urmă întâiu și cei dintâi pe urmă. Căci mulți sunt chemați, dar puțini aleși.”

Dr. Ioan Georgescu.

Notă. Pe lângă conferința aici publicată a D-lui prof. I. Georgescu i s'a cerut și altă conferință din partea Societății Române de Filosofie, condusă cu atâta autoritate de Dl prof. Rădulescu - Motru.

Ca omagiu colaboratorului nostru și pentru informarea și satisfacerea cititorilor nostri dăm nota următoare scoasă dintr'un ziar din capitală:

Dela societatea Română de Filosofie.

Conferința D-lui Prof. I. Georgescu despre Sf. Augustin.

Invitat de societatea română de filosofie d. Prof. I. Georgescu și-a dezvoltat mai dăunăzi în amfiteatrul „T. Maiorescu” al Universității interesanta sa conferință despre filosofia celui mai de seamă sfânt părinte din Apus: Augustin. D-sa a început prin a arăta marea revoluție spirituală pricinuită de creștinism.

Primii gânditori de seamă au fost pustnicii sau anachoreții, apoi apologeții, pe urmă sf. părinți. Personalitate rezumativă, Augustin întrunește toate însușirile alese ale înaintașilor, sporite cu alte multe proprii, încât depășește cu mult pe cei ce-l precedează și-l urmează. După un sugestiv tablou biografic, conferențiarul insistă asupra capitolelor principale ale filosofiei sale timp de o oră și mai bine: teoria cunoștinței, a adevărului, adică Dumnezeu, - teorii influențate de Platonism și apoi trece la originalele sale observații asupra originii răului, asupra conștiinței, precum și a filosofiei istoriei.

Conferențiarul a fost răsplătit cu vii felicitări și aplause. D-l C. Rădulescu - Motru, președintele Societății române de filosofie i-a mulțumit călduros pentru valoroasa comunicare și l-a invitat să mai facă asemenea comunicări și pe viitor.

„Dreptatea”, București, a. V No 1040 din 26 Martie
1931 pag. 3.

A nu se mira nici odată de nimic e semn de minte ușuratică, întocmai ca și a se mira de toate.

Say.

Omagiu tinerilor serioși.

Glasul . . . de dincolo ¹⁾

. . . În biserică era o tăcere adâncă. Cuvintele: „și aștept învierea morților și viața veacului ce va să vie, Amin“ s'au terminat solemn. Plutea peste tot ca un văl diafan, fumul albastru de tămâie. Soarele bătea prin geamurile mari, încoronând capetele credincioșilor cu aureolă de raze argintii. În tăcerea adâncă un părinte călugăr se urcă umilit pe amvon. Lumea aștepta înfrigurată, ca un miracol, cuvintele din gura acelui om. Și glasul care a rostit la început cu un ton plin de o adâncă pietate un „Tatăl nostru“ a devenit din ce în ce mai ridicat, cu accente pline de ură și scârbă contra păcatului și contra a tot ceace se împotrivesc cu legile Aceluia, căruia el îi zicea cu un glas așa de dulce „Dumnezeu“. Fulgera nu numai cu privirea, dar mai ales cu vorba pe aceia cari cu fiecare faptă rea, răstignesc pe Mântuitorul de atâtea și atâtea ori. Și nu era inimă, în care cuvintele sale să nu fi găsit ecou. Observam pe furiș oamenii și colegii din jurul meu. Am văzut ochi strălucitori cari se adăpau cu aviditate din cuvintele, cari se așterneau ca un balsam peste inimi sbuciumate; am văzut lacrimi de emoțiune în ochi extaziați de cuvântul Domnului. Dar am văzut și fețe indiferente, cel puțin la aparență, oameni cărora le place să se fălească, că nu e Dumnezeu, dar la adeca . . . numai ei ne-ar putea clarifica despre simțemintele lor, însă atunci cred că e târziu. Așa a fost. Nu voi uita nici odată ziua aceea. Sute de ochi se îndreptau spre omul care tuna contra păcatului - jugul omului - cu o energie vărsată nu în fraze goale, fără nici un sens, fără nici un fond real, dar prin cuvinte simple cari intrau în suflet ca vijelia și se așterneau prin toate colțurile tainice, și-l înviorau ca roua dimineții de Mai, plantele tinere.

¹⁾ Dintr'un carnet de note particulare ale unui liceist, după ce a auzit o vorbire însuflețită a unui predicator, într'adevăr apostolic! - Închinat celor cari ignorează comoarele nesfârșite ale tinerilor noștri: numai să fie îndrumați. (N. R.)

Și glasul din amvon rostea înainte cu aceeași vigoare cuvintele, care te fac ca să te declari, tu om, adversar diavolului și să te revolți contra subjugării, să scuturi jugul acceptat în r'un moment când ai uitat că ești om, creat după chipul și asemănarea Celui de sus. Am simțit un regret sincer, când l'am auzit spunând simplu: „am sfârșit“ Voiam să mă adap și pe mai departe, totdeauna de cuvintele sale, dulci și pătrunzătoare, dar nu mai exista decât ecoul acelor cuvinte, cari sbuciuiau sufletul meu sbuciumat. Restul liturghiei l'am ascultat dus pe gânduri, meditănd asupra celor spuse și gândindu-mă la micimea omului. Am eșit trist din biserică. Parcă am lăsat acolo o parte din mine. Sufletul meu rățăcea tot în jurul amvonului, de pe care au răsunat acele cuvinte. Soarele de Decembrie încălzia aerul și-și făcea impresia unei frumoase zile de primăvară. Asemănam copacii desfrunziți cu pustiul sufletului meu. Va veni oare și acolo o primăvară vreodată? Mă gândeam în altă parte, și ascultam distrat, cu ochii perduți în golul zărilor albastre, flecăriile vesele și fără grije ale colegilor mei. Dar cuvintele predicatorului mă urmăreau și atunci ca și acuma și tăria lor îmi cutremură sufletul.

B. G.

Invățătura dată rău, se sparge în capul tău.

Cron.

Numai virtutea ne dă o mulțumire durabilă.

Seneca.

Ce e mai vârtos ca piatra? ce este mai moale ca unda?
Și totuși apa cea moale scobește pietrele cele tari!

Ovidiu.

Conștiința e vocea sufletului, patimile sunt vocea trupului.

Rousseau.

Luna Mai... la Florența!

(NUVELĂ)

Sub arcadele pieții della Annunziata în cârduri zgomotoase a tras lumea spre câmp. Florența se scâldea în parfum. Valurile Arnoului petale de roze purtau și din turnurile cetățuilor ploaie de flori a căzut. Căruțe pompoase alergau pe toate drumurile și vesel a răsunat în aier pocnetul biciurilor decorate cu flori.

Florența a sărbătorit luna Mai.

Și Folco de Portinari s'a pregătit de sărbătoare. Trotoarul în fața palatului, poarta și coridoarele erau decorate cu crengi verzi, ca bisericile noastre la Rusalii. Ghirlande verzi înbrățișau stâlpii casei și covoare scumpe erau întinse pe treptele palatului.

Tinerii erau adunați într'o sală mică. La fruntea mesei, pe un scaun care purta coroana de aur a familiei Portinari, a stat Beatrice, fida stăpânului casei. Haina ei albă, mișcărilor ei liniștite și serioase, pe urmă zâmbetul blând și senin pe buzele ei țâneau în frâu veselie, care era gata ca în orice moment să izbucnească.

Nobilii tineri complezant și fără zgomot converzau în jurul mesei. Beatrice asculta glumele micului prinț de Frascati și ale lui Pietro,

fiul cancelarului și numai câteodată își ridica ochii privind spre capătul mesei și par'că privirea ei era mai caldă de câteori se uita la tânărul, care sta la capătul mesei cu față palidă, îngândurat, și lăsând neatinsă cupa, care plină a stat înaintea lui pe masă.

Tânărul se uita mereu la Beatrice. În ochii lui era ascunsă o tristeță vădită și o durere adâncă dar de câteori au prins privirea fetei profund și neîntrecut respect au știut să exprime acești ochi de altfel superbi ai tânărului. Pe fruntea lui înaltă nor se așeza, de câteori prințul mic s'a tras mai aproape de față și cu o durere vădită își închidea ochii, își strângea pumnii, dar puțin după aceea iarăși își recăștiga seninătatea feței și acelaș respect îi exprimau ochii.

Cei din societate n'au observat nimica din toate acestea. Mereu își ridicau cupele și mereu se înălța zgomotul cheflui. Numai cancelarul Brunetto Satini s'a oprit pentru un moment între stâlpiidecorați cu flori, când a văzut fața tânărului, care trăda sentimente adânci. A zâmbit și a zis încet: „E îndrăgostit și el. E luna

lui Mai". Apoi a mers iarăși la masa bărbaților. Și-a întors capul de vreo câteva ori spre tânărul nostru, dar distanța era mare, iar ochii lui prea slabi și așa nu s'a putut delecta în multele variațiuni ale feței acestuia, cari toate erau expresiunea aceluiaș sentiment.

După mâncare s'au deschis porțile grădinei superbe a palatului Portinari. Vesel saltau razele soarelui pe oglinda lacului, care era purpuriu reoglundind cerul roșu. Și fețele erau roșii; se reoglanda în ele luna Mai. Lângă o fântână a stat Beatrice încunjurată de o curte de cavaleri înbrăcați în mătase. O distrau cu glumele lor, îi șopteau vorbe galante și largi complimente așa cum au văzut dânsii că fac cei mari.

Numai tânărul cu fruntea superbă a stat singur pe o laviță de marmoră.

Brunetto Latini a trecut în plinbare pe acolo și s'a oprit în fața tânărului.

— Decete uiți mereu la Beatrice?

Tânărul senin și liniștit se uita în ochii cancelarului puternic și i-a răspuns :

— O iubesc.

A zimbit Cancelarul la auzul acestui răspuns sincer :

-Și i-ai spus deja?

Tânărul și-a scuturat capul și

a zis :

- Nu. Și nu am să-i spun poate nici odată.

- N'ai să-i spui?... Vezi aceia din jurul ei sigur i-au spus deja cu toate că doar nici nu simt așa.

Tânărul a tras din umeri.

- Știu.

- Știi? Și nu știi că femeilor complimente le trebuie? Lingușiri și vorbe amoroase?

- Știu și aceasta.

- Dacă știi atunci de ce nu faci și tu asemenea, dacă vrei ca și Beatrice să te iubească?

Tânărul pentru un moment par' că se lupta cu sine însuși. Apoi i-se însenina fața și cu o strălucire ciudată în ochi a zis cancelarului.

- Nici așa nu se poate exprima în cuvinte ceea ce simt eu și așa cum o simt. Și dacă totuș aș fi capabil să le dau expresiune și să-i le comunic, poate chiar prin aceasta aș perde o pentru totdeauna. Ori oare nu chiar tu spui, că aceia din jurul ei cu toții i-au spus deja, că o iubesc, dar ea nu poate fi a tuturor... Iartă-mă pentru acest gând bizar! Este cel mai slab între motivele, cu care justific atitudinea mea. Tu mă cunoști bine și știi, că partea sentimentală a sufletului meu este bogată și ideea' dar și foarte cinstită pentru că stă sub cenzura și

controlul permanent al celeialalte părți din sufletul meu, care este intelectul, iar acesta din urmă este iperdezvolat așa încât vede și în întunec și nu cunoaște problema complicată. Acesta, atuncia când pentru prima dată ne-am văzut eu și Beatrice și când primă vază am simțit cum mă strânge de gât valul bogat și superb și sălbatec și tânăr al sentimentelor ca ori să mă zugrume, ori să-i spun Beatricei, că tot ce a lăsat Dumnezeu să se sădească în sufletul meu este al ei, - m'a oprit să grăiesc. Și nu-i spun nici astăzi că o iubesc, pentrucă prea tânără este aceasta iubire a mea. Sufletul meu însă tot așa de tânăr și curat va fi și atuncia, când îmi va sosi timpul, ca să-i spun că o iubesc: iată piatra de încercare a iubirii mele. Și cu cât îi voi spune-o mai târziu, cu atâta va fi proba mai grea dar mai sigură pentrucă cu toate că simt, că singur eu am drept incontestabil la ea și la iubirea ei, totuși îmi dau seamă, că cu toată baza ideală a acestui drept considerat de mine incontestabil pot exista circumstanțe reale, care - poate conform părerii mele subiective de azi fără nici un drept - efectiv se pot ameseca în problema iubirei mele și în problema fericirii noastre, pe care o aștept dela

această iubire pe acest pământ.

- Ești laș - a zis pripit cancelarul - și fugi de lupta pe care o luptă bărbații între dânșii și în care răsplata învigatorului este femeia!

- Nu! nu! - protesta tânărul într'un ton ridicat. Apoi încet și senin, dar cu capul ridicat a continuat:

- Și dacă sunt laș? Prefer să fiu considerat laș, decât să nu pot realiza în întregime ceace am crezut și consider eu că este și trebuie să fie garanța fericirii noastre, zălogul visurilor unui viitor superb... Și sunt oare laș când constat, că eu n'am nimica din tot ce este decorul unui bărbat: nu sunt frumos, n'am siluetă, nu știu să spun fetelor cuvinte frumoase (pentrucă la aceasta e nevoie de multă șiretenie) și știu că fetele nu ne apreciază după valoarea noastră reală, iar ca să fug de o luptă, pe care astăzi sigur o perd aceasta nu este lașitate, ori dacă e lașitate, focul ei mai puțin îmi arde obrazul, decât năcazul unei lupte pierdute, pe care știu că am luptat-o cu arme neegale.

Făcând însă abstracțiune dela toate aceste: amorul nu este o sugestie, și nici o iluzie din luna Mai, ci o forță, care ori crează, ori se distruge pe sine însuși, deci

În ambele cazuri nu are mare importanță ca fenomen individual.

- Această este renunțare, - a răspuns cu foc cancelarul - ori rostul vieții nu poate să fie renunțarea ori resemnarea, pentru că aceasta ar însemna întronarea pesimismului ca filozofie a vieții, ori pesimismul nu este filozofia vieții, pentru că neagă cece este pentru noi valoarea cea mai mare și singurul nostru tezaur: credința în rostul vieții și nu numai că nu este un accesoriu, care desvoaltă individualitatea, dar ne-o omeară chiar.

- Da ai dreptate cu pesimismul pentru că a-ți perde credința în rostul vieții de fapt ar însemna întronarea pesimismului, dar uii că rostul vieții este una cu scopul vieții, ori dragostea cu scopul vieții individuale n'are nimic comun, deci renunțarea la dragoste nu este resemnare și nu este pesimism. Omul este creat și i-s'a dat aceasta viață pământească ca prin ea să treacă în viața cea eternă. Gândurile lui, sentimentele lui și faptele lui trebuie să formeze o unitate armonică în vederea acestui scop. Reacțiunea individului la impresiile externe pe drumul lung, care este viața pământească, este piatra de probă a acestei vieți; corectitatea acestei reacțiuni, dar nu și felul ei, ori mai

bine zis forma ei. Dragostea în esența ei nu este altceva, decât dorul unei vieți noue, unei vieți mai frumoase pe acest pământ, iar reacțiunea individului la acest dor se poate manifesta în două deslegări: căsătoria, ori renunțarea desăvârșită. - Eu iubesc pe Beatrice așa cum nu o iubește nici unul dintr'acei tănari nobili, cari stau în jurul ei. Simt în sufletul meu dorul unei vieți noue, unei vieți mai frumoase, dar sunt convins, că traducerea în realitate a acestui dor va fi una și aceeași ori va fi Beatrice soția mea ori voi renunța la dânsa și la dragoste în general și acesta este motivul, pentru care pot să renunț la ea cu toate că o iubesc.

Tănărul a tăcut puțin. Apoi și-a închis ochii par'că pentru ca să nu vadă pe Beatrice, și aproape șoptind a continuat:

- Sufletul omului este un glob care odată numai într'un singur punct poate avea contact cu această viață pământească. Știi din geometrie, că punctul este foarte mic, considerat aproape neexistent și în această mică suprafață de contact trebuie să încapă dragoste împreună cu alți mulți factori. Totalitatea lor este o constantă cu valori variabile, cari se pot chiar și substitui. Nici chiar toate laolaltă nu pot fi însă mai

mare decât un punct, pentruca globul - sufletul omului - ușor să-și poată continua drumul spre eternitate!

Pe cerul de azur al frumoasei Italie pe rând își făceau apariția stelele. In iarba verde a parcului gândacii Sfântului Ioan par'că erau reflexul razelor lor. Dinspre palat, ferestrele căruia vărsau belșugul luminei luminelor aprinse, fragmente de glas aduceau adierele de seară. Intre ele și un surâs de femeie, care n'a fost frivol. Nici răutăcios. Numai ușurel. Iar tânărul - nu visător, ci deschis și limpede - a zis :

- Și stelele, și gândacii Sfântu-

lui Ioan, și acest surâs și aceasta întreagă seară de Mai întră în acel punct. . .

Brunetto Latini nu l-a mai auzit. Plecase mai înainte. Acum al lui a fost rândul să se cugete!

*

Treceau anii. Florența de multe ori a sărbătorit încă luna lui Mai. Totdeauna cu acelaș fast și cu acelaș veselie. Numai odată a fost mai mare veselia, când Beatrice s'a măritat. Dar nu cu micul prinț de Toascati, nici cu Pietro Latini, ci cu - Simeon de Bardi. Iar Dante - el a fost tânărul nostru - a scris Divina comedie!

Dr. A. Fântânar.

Nu poți întâlni pe Dumnezeu decât așezându-te pe calea Lui.

Sertillanges.

*

Trebue să așteptăm noaptea ca să se aprindă stelele. Noaptea revelatoare, pentru suflet, este moartea.

Sertillanges.

*

Adu-ți aminte că orice dificultate *singuratică* a creștinismului își găsește soluția în întregul lui.

Sertillanges.

Sociologie.

„Magna Charta“ muncitorilor.

de Dr. N. Flueraș.

III.

Biserica și problema socială.

Absoluta egalitate socială este o utopie.

Înainte de toate - spune sf. Părinte - trebuie să plecăm de la starea faptică a lucrurilor, din care se constată că în societatea omenască o nivelare între mari și mici, între bogați și săraci este cu neputință. Pot socialiștii încerca să pună în practică astfel de visuri, dar ei se vor lupta zădarnic împotriva ordinii naturale a lucrurilor. Inegalitatea dintre oameni nu va dispărea, pentru că nu sunt egale facultățile, sârghița, sănătatea și puterile oamenilor și prin urmare, este cu neputință o egalitate în viața socială. Inegalitatea socială este un postulat al însăși vieții sociale, care are nevoie de diferite manifestări și aporturi, ceea ce se poate realiza numai prin deosebirea situațiilor în viața socială.

Asemenea nu pot dispărea nici greutățile cu care este împreunată viața pe pământ, deoarece aceste sunt o urmare firească a păcatului original. Cei cari făgăduesc mulțimii o viață fără nici o grijă, fără suferințe, o viață pe deplin liniștită și plină de plăceri numai, aceia înșală oamenii și îi fac să sufere mai mult de cât sufer. Să luăm lucrurile așa cum sunt în realitate și să căutăm remediile alt undeva.

Lupta de clase se împotrivesc naturii.

Una dintre greșelile capitale ale socialismului este că înfățișează astfel relațiile între clasele bogate și sărace, între patroni și muncitori, ca și cum o înțelegere, o armonizare a intereselor celor două tabere ar fi cu neputință de realizat. Dar nu este adevărat. Tocmai natura a ordonat toate într-o armonie: precum între membrele corpului omenesc - cu toată deosebirea între ele - există coordonare și armonie,

tocmai așa a voit natura ca și între deosebitele clase sociale, cari formează organismul social, să existe o armonie, un echilibru. Una este avizată la cealaltă, capitalul este avizat la muncă, munca la capital. Armonia și echilibrul este condiția indispensabilă a ordinii și a frumuseții, până când lupta continuă între clase produce învrăj-bire și sălbăticie.

Mântuirea prin Biserică

Fără ajutorul Bisericii nu există nici o scăpare din prăpădul luptei de clase; fără intervenția Bisericii sunt zadarnice toate sforțările omenești.

Biserica creștină, depozitara adevărilor creștinismului, posedă în adevărurile de credință și în legilele morale un mijloc puternic pentru împăcarea și apropierea celor două tabere a bogaților și a săracilor, arătându-le tuturor datorințele împrumutate. Aceste datorințe sunt:

a) *Pentru muncitori*: să îndeplinească cu credință și în întregime lucrul la care s'au angajat de bună voie și prin contract just; să nu facă nici o pagubă patronilor, și Statului, în apărarea drepturilor lor să se ferească de violență și cruzime și în tot cazul de revoluție; să nu asculte de oamenii răi cari îi ademenesc cu nădejdi false și îi lasă apoi pradă desamăgirilor amare.

b). *Pentru cei bogați și pentru patroni*: să nu trateze pe muncitori ca pe niște sclavi, ci să cinstească demnitatea lor personală înobilată prin demnitatea lor de creștinii; munca nu-i înjosește, ci le servește spre cinste câștigându-și existența prin muncă; este nedemn și înjositor a exploata oamenii numai pentru câștig și a-i prețui numai după forța lor de muncă; patronii trebuie să fie cu considerare și la binele sufletesc al muncitorilor dându-le ocaziune ca să-și deprindă actele lor de credință; să nu-i expună ispitelor și primejdiilor morale; să nu le distrugă simțul pentru viața familiară și economică; să nu-i îngreuneze cu muncă care întrece puterile lor sau care nu corespunde vârstei sau sexului; înainte de toate să aibă totdeauna în vedere principiul: *fiecăruia ce e al său* (cuique suum), mai ales cu privire la plată, știind că nu numai legea omenească, dar și cea dumnezească pedepsește oprirea plății muncitorilor ca și păcat strigător la cer, (Iac. 5-4.) patronii să nu păgubească pe munci-

tori în agoniseala și economiile lor, fie prin violență, fie prin sgârce-nie sau cămătărie răzîmându-se pe împresiunea că aceia sunt pe o treaptă socială inferioară sau mai puțin apărați împotriva nedreptăților.

Bunurile lumesti și viața vecinică.

Biserica pune înaintea creștinilor scopuri și mai înalte decât cele lumesti, ea încearcă prin legile unei desăvârșiri morale și mai înalte să apropie de olaltă cele două tabere dușmane producând relații prietenești între ele. Aceasta o face având în vedere viața de apoi, deoarece numai având în vedere aceasta viață putem judeca viața pământească cu nepărtinire și după justa ei valoare. Dacă n'ar exista altă viață atunci n'ar avea valoare nici datorințele morale și nici viața pământească n'ar avea rost, ar fi o taină de nedeslegat. Dumnezeu, însă, ne-a creat nu pentru aceasta lume, nu pentru bunurile ei trecătoare, ci pentru viața vecinică în ceruri, dându-ne pământul ca loc de pregătire.

Pentru fericirea vieții vecinice nu impoartă dacă ai fost sărac sau bogat, ci impoartă cum ai folosit bunurile ce ți s'au dat. Aci se vede rostul amenințărilor Scripturii față de cei bogați cari vor avea să dea seamă lui Dumnezeu de modul cum au folosit bunurile primite.

Aceasta este învățătura Bisericii despre întrebuințarea bunurilor lumesti, și care are în vedere datorința de a face milostenie, elemosină. Prin aceasta învățătură se face deosebire între posesiunea justă și întrebuințarea justă a aceleia. Pentru aceea zice Apostolul; poruncește celor bogați să dea bucurios și să ajute.

De bună seamă nu este nimeni dator să se lipsească pe sine sau pe ai săi de strictul necesar pentru a veni într'ajutorul aproapelui, și nu este obligat să renunțe la cele necesare statului său pentru ca să poată da elemosină; dar dacă are mai mult de cât strictul necesar, este dator de a elemosina fraților cari sunt în lipsuri: căci o zice scriptura.

Nu este aceasta o datorință de echitate, afară de cazul necesității extreme, ci este o datorință a iubirii creștine a deaproapelui și ca atare nu se poate constrânge prin legi omenești. O poruncește aceasta Dumnezeu, care făgăduiește că va judeca pe oameni după

cum au făcut sau au denegat milostenia, zicând că ce se dă săracilor lui i se dă (Mat. 25, 40).

Celor săraci Biserica le spune că a munci nu este nici o înjosire, pentru că aceasta o făcu însuși Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu cel bogat; ca adevărata demnitate a omului o dă valoarea lui morală, virtuțile lui. Iar virtuțile pot fi deprinse atât de cei bogați cât și de cei săraci. Mai mult, Cristos numește pe cei săraci *fericiți* (Mat. 5, 3); el chiamă la sine pe toți cei osteniți și împovărați ca să-i ușureze (Mat. 11, 28); el a adunat în jurul său pe cei săraci și asupriți.

Aceste învățături sunt potrivite deoparte să înfrâneze trufia și încrederea celor bogați, de altă parte să încurajeze pe cei săraci și amărâți.

Iubirea frățească.

Morala creștină deșteaptă în oameni sentimentul iubirii frățești, deoarece ne înfățișează pe toți oamenii ca și pre membrii aceleiași familii mari al cărei cap este Tatăl din ceruri, care dă fiecăruia darurile și binefacerile pentru fericirea lui.

Pătrunși fiind cu toții de învățăturile moralei creștine vom înțelege ce însemnează că Isus ne-a răscumpărat pe toți prin sângele său și ne-a ridicat la demnitatea de fiii lui Dumnezeu și moșteni ai împărăției cerești.

Biserica și reforma socială.

Sf. Părinte rezumă apoi activitatea Bisericii pentru reforma vieții sociale prin educarea popoarelor în spiritul evangheliei și al iubirii creștinești. Dacă se simte nevoea unui mijloc de asanare a relelor vieții sociale, acel mijloc se poate realiza numai prin restabilirea concepției creștine atât în viața publică cât și particulară.

Este un principiu care spune că perfecțiunea fiecărei asociațiuni stă în a se strădui să realizeze scopul care l-a avut la început; a se abate dela acest scop inițial este egal cu decadența, întoarcerea la el este mântuirea. Aceasta se referă și la Societate, la clasele sociale și la toți cetățenii.

IV.

Rolul Statului în soluționarea problemei muncitorilor.

Asigurarea binelui comun.

În soluționarea problemei muncitorilor, pe lângă activitatea Bisericii, este necesară și conlucrarea altor factori. În rândul întâiu un rol important îi revine Statului. Datorința Statului e să asigure binele comun prin legi, dispozițiuni și instituțiuni cari să asigure progresul spre fericire și bunăstare. Iar ceea ce asigură bunăstarea într'un Stat sunt: Ordinea, disciplina, moralitatea, o viață familiară bineordonată, cinstirea religiei și a dreptului, impozite moderate și o distribuire justă a sarcinilor, promovarea meseriilor, industriei, comerțului și agriculturii. Pentru că este în interesul binelui atât celui public, cât și celui privat ca în Stat să domnească pacea și ordinea ca viața familiară să corespundă poruncilor Dumnezeuști și legilor naturale, ca religiunea să fie respectată și deprinsă, ca atât în viața publică, cât și în cea privată să stăpânească curătenia moravurilor, ca drepturile să fie apărate și nedreptățile pedepsite, ca tinerețea să fie crescută pentru folosul și — la caz de nevoie — pentru apărarea binelui comun.

Intervenția Statului.

Deci, Statul va trebui să intervină de câte ori se va turbura aceasta rânduială, de câte ori viața familiară în cercurile muncitorești este primejduită cu destrămare, de câte ori li este primejduită credința pentru că nu li se dă deajuns timp să deprindă actele de credință, de câte ori este primejduită viața lor morală prin aplicarea deavoluia a muncilor de ambe sexe, sau prin alte ademeniri la păcate, când patronii ar îngreuna prea mult pe muncitori sau i-ar constrânge să primească condițiuni cari se împotrivesc demnității lor personale sau drepturilor umane, când ar fi periclitată sănătatea muncitorilor prin lucrări cari nu corespund vrâstei și sexului ș. a.

Și este dator Statul să intervină — fără să treacă marginile competenței sale — nu numai în favoarea celor mari bogați, ci și în favoarea celor slabi săraci, știut fiind că și cei slabi sunt tocmai

ăsa cetățeni ca și cei tari și bogați, și de comun grosul populației oricărui oraș îl formează cei săraci. Ba ce e mai mult, munca celor mici la câmp, în ateliere, în fabrici ș. a. este indispensabilă pentru asigurarea binelui comun. Și să nu se uite că cei slabi au mai mare nevoie de ajutor nu cei tari.

Datorința Statului este să apere proprietatea privată.

Autoritatea publică trebuie să înfrâneze avântul acelor care poftesc bunuri străine. Nu este de condamnat străduința cuiva pentru a-și îmbunătăți starea materială fără păgubirea altora, dar este de condamnat a acelor care conduși de principiul fals că în societate trebuie să existe o nivelare, egalitate pentru toți și în cele materiale, atacă bunurile altuia, ceea ce constituie un atac împotriva dreptății. Proprietatea privată justă trebuie apărată împotriva hoției.

Statul și grevele muncitorești.

Nu rare ori se produc tulburări între muncitori cari suspendă lucrul pentru a face presiune asupra patronilor, în cazul când li se pun condițiuni prea grele, timpul de lucru e prea lung sau salariul este prea mic. În aceste cazuri Statul are datoria să intervină, de oarece aceste tulburări strică nu numai patronilor și chiar muncitorilor, ei împiedecă comerțul și industria și peste tot progresul binelui comun; duc la cruzimi și turbură pacea Statelor.

Mijlocul cel mai potrivit de apărare împotriva acestora este să se ia măsuri prin cari să se prevină răul înlăturând cauzele care produc aceste conflicte.

Repaosul duminical are caracter religios

Statul este dator să protejeze și să ajute pe toți cetățenii ca să-și poată câștiga bunurile necesare. Între aceste bunuri locul în-tăiu îl ocupă bunurile sufletești, deoarece omul are și suflet care este baza demnității omenești pentru fiecare om, și prin aceasta se ridică omul peste toate celelalte creaturi. În privința sufletului sunt toți oamenii egali înaintea lui Dumnezeu, stăpânul tuturor. Toți au dreptul și datorința să se îngritească și de cele sufletești; iar Statul este dator a da puțință tuturor ca să-și îndeplinească datorințele

către Dumnezeu și suflet. Aici zace baza repaosului duminical introdus și sfințit de Dumnezeu în Sf. Scripturi.

Dar să nu se creadă că acest repaos ar însemna ocaziune de lenevire și desfrâu; nu înseamnă liberare de sub toate legile nici ocaziune de a face cheltuieli extraordinare și superflue; repaosul duminical este un mijloc cu caracter religios, prin care omul se desface din vârtejul afacerilor zilnice, de sub povara muncii și se înalță în sferele unor gânduri mai înalte, către creatorul. Acest repaos l-a poruncit Dumnezeu în Sf. Scripruri dându-ne pildă el însuși.

Durata timpului de lucru; apărarea minorilor și a femeilor.

Statul trebuie să împiedece exploatarea muncitorilor de către patronii cari îi tratează nu ca și pe oameni, ci ca și pe niște lucruri. Iar dreptatea, umanitatea pretinde ca muncitorii să nu fie îngreunați cu condiții de acele cari strivesc trupul și paralizează viața sufletească.

Înainte de toate timpul de lucru la zi nu poate să fie mai lung decât pot suporta puterile muncitorilor. Bine înțeles că durata timpului de lucru este în funcțiune de felul lucrului, de timpul și locul când și unde se săvârșește, și de puterile de *muncă* ale muncitorilor. Mai ales muncitori minori și femeile trebuie apărați împotriva patronilor hrăpăreți. În general muncitorul trebuie să aibă atât timp de odihnă cât se cere pentru refacerea, reinprospătarea energiei folosite la îndeplinirea muncii săvârșite.

Toate contractele între muncitori și patroni trebuie să cuprindă condițiile referitoare la aceste două lucruri *repaosul duminical* și *durata timpului de lucru la zi*. Aceste condiții nu pot fi trecute cu vederea nici din punct de vedere moral, deoarece nimeni nu poate renunța la datorințele față de Dumnezeu și față de sine însuși dar nici nu o poate pretinde nimeni.

Salarul muncitorilor și dreptul lor de proprietate.

Munca poate fi considerată ca și o prestațiune personală, pe care omul o poate săvârși și gratuit; și poate fi considerată ca și o prestațiune necesară pentru întreținerea vieții și ca atare este un postulat al naturii, și deci nu poate muncitorul renunța la plata

muncii lui. Aceasta plată trebuie să fie atât de mare ca să fie de ajuns pentru întreținerea vieții muncitorului și familiei lui.

Când muncitorul prin economii din produsul muncii lui își agonisește o mică proprietate Statul trebuie să o apere și să dea posibilitatea ca fiecare muncitor, prin sârguință și economie, să-și asigure o mică proprietate.

Prin aceasta s'ar schimba întreagă rânduiala vieții sociale. Doar e știut că populațiunea orașelor este împărțită în două mari tabere cari se dușmănesc: unii au de partea lor acumulat capitalul prin ce stăpănesc industria și comerțul; alții sunt lipsiți de bunurile materiale ale lumii acesteia. Dacă acum acestora din urmă li s'ar da posibilitatea să-și agonisească prin muncă, economii și sârguință o mică proprietate, care s'ar putea spori apoi, prin aceasta, cu încetul, s'ar nivela prăpastia dintre cele două tabere de cetățeni.

Doar prin aceasta ar câștiga foarte mult și agricultura, căci pământul ar fi muncit cu mai mare atragere, dacă muncitorul știe că prin aceasta își va putea asigura un izvor de bunăstare materială pentru sine și familia sa.

S'ar întări mult prin aceasta și iubirea de patrie care nu numai că este casa părinților, locul nașterii și al copilăriei, ci este și izvorul din care se poate asigura bunăstarea și mulțumirea pământească.

Aceste toate nu se pot dobândi, decât prin asigurarea din partea Statului a dreptului de proprietate care, fiind de origină naturală, nu poate fi confiscat de către nici'o putere lumească. Statul poate reglementa deprinderea dreptului de proprietate și să-l aducă în armonie cu interesul binelui comun.

V.

Colaborarea patronilor și muncitorilor la rezolvirea problemei sociale.

Asociațiunile profesionale.

Chiar și muncitorii și patronii pot conlucra la îmbunătățirea situației sociale prin întemeierea unor instituțiuni cari să amelioreze viața socială și să apropie de olaltă clasele sociale. Aici vin în con-

siderare în rândul întâiu diferitele asociațiuni profesionale și de ajutoare mutuală pentru muncitori și familiile lor în caz de îmbolnăvire, accidente ș. a. Câte foloase au adus astfel de asociațiuni nu numai pentru muncitori, ci și pentru dezvoltarea industriei și a comerțului o mărturisește istoria.

Trebuința de asociare este o urmare a puterilor limitate ale omului, care este constrâns să recurgă la ajutorul altuia, deci să se asocieze cu alții „Pred 4, 9-12, Prov. 18, 19.

„Mai buni sunt doi decât unul, cari au plată bună pentru osteneala lor; că de va cădea unul celalalt va ridica pe soțul său. Și vai celui ce este singur când va cădea, că nu este altul care să-l ridice“ Eclisiastul 4, 9-10. Apoi :

„Frate de frate ajutat ca o cetate tare și înaltă și are putere ca o împărăție întemeiată“. Pilde 18, 9.

Toate aceste asociațiuni sunt o parte întregitoare a Statului cari ajută la realizarea și asigurarea bunului privat și comun; deci Statul n'are dreptul să le împiedece. O parte face aceasta și este dator chiar să o facă, atunci când scopul aceloră este împotriva binelui comun și a bunelor moravuri. Și sunt multe asociații de acest fel în zilele noastre. Datorința muncitorilor creștini, este să se fe-rească de ele și să se organizeze în afari asociații, syndicate cari nu le periclitează credința și mântuirea sufletelor și prin cari să poată lupta împotriva sistemelor imorale de împilarea muncitorilor.

Aici Sf. Părinte laudă strădanile acelor bărbați creștini catolici cari lucrează din răspuțeri pentru organizarea și protejarea astor fel de syndicate muncitorești.

Elementul religios să fie elementul de bază la organizarea asociațiunei muncitorești.

Religiositatea muncitorilor asociați trebuie să fie scopul principal al asociațiunii, în caz contrar aceste se aseamăn cu acele cari exclud cu desăvârșire elementul religios. Apoi ce-i folosește muncitorului bunăstarea materială, dacă sufletul său este primejduit din lipsa hranei spirituale „Ce-i folosește omului de ar dobândi lumea întreagă și își va pierde sufletul“. (Mat. 16, 56).

Incheiere.

De încheiere Sf. Părinte arată cum să fie organizate aceste asociațiuni pe baza principiilor moralei creștine și îndeamnă muncitorii creștini să se organizeze în sindicate creștine prin ce vor schimba modul de gândire și al acelor care urăsc pe Cristos și Biserica.

Este cunoscut — zice Sf. Părinte — cum creștinismul celor dintâi veacuri a fost poreclit religiunea celor săraci, cari trăesc din lucrul mânilor lor, că aderenții lui sunt mai vărtos muncitori. Dar se știe că acei saraci muncitori disprețuiți în scurt timp au câștigat și simpatia celor bogați și puternici; ei au oferit lumii un model de iubire de pace și dreptate și iubirea apropei. Și în fața acestora lumea păgână s'a plecat învinsă.

Greaua problemă socială se va rezolve mai de grabă și mai favorabil, dacă muncitorii se vor organiza în astfel de sindicate străbătute de splritul creștinismului și vor urma aceeaș cale ca și creștinii veacurilor dintâi față de organizația socială și puterea lumii vechi păgâne.

*

Aceste sunt în contururi generale principiile și ideile fundamentale exprimate în enciclica „*Rerum Novarum*” care ar trebui să fie călăuză muncitorilor în toate împrejurările vieții sociale.

Acela care nu-și isprăvește lucrul său e frate bun cu acela care și'l distruge.

Biblia (Proverbe).

*

Comunitatea sfinților desmărginește ființa noastră, spre a
• lega cu universalul (și înfinitul).

Sertillanges

ISTORIE ȘI ARTE.

Simbolurile Catacombelor.

Primii creștini învăliră sublimele adevăruri divine în așa negură de simboluri, că pe când adepții prin mijlocirea literei ori semnului înțelegeau tot, cei neinițiați, nici a bănuși ceva nu puteau. Aceasta era *disciplina arcani*, secreta disciplină, al cărei centru era Sacramentul altarului.

Se impunea acest simbolism pentru două considerante. Întâi pentru păgâni, cari redară învățăturile creștine enorm de eronat și diformate. Celebrarea sfintei Jertfe o calomniară: libido vaga - destrăbălare, ospăț necurat, orgii. Aci se potrivea admoniția Domnului: „Nu aruncați mărgăritarele voastre porcilor. De altă parte, pentru că s'a întâmplat, că căreva spion al tiranului păgân să se introducă printre creștini sub masca novișului, pentru ca scrutându-le viața internă, cu atât mai mulți să le poată strica; parte și pentru că Apostolul scrie. „Cu lapte v'am hrănit, iară nu cu bucate, căci nu puteați“ . . .

Relativ la disciplina ascunsă zice Origine: „Cei inițiați știu, ce înțeleg eu“. Epifan reproduce cuvintele consacrării așa: *hoc meum est hic*. Afară de sacramente se mai ținea în secret doctrina despre sfânta Treime și Tatăl nostru.

Din această situație a creștinilor și din felul lor de a procedea, derivă scrisul simbolist al catacombelor și laconicitatea inscripțiilor. Trebuiau premise aceste, pentru a putea cunoaște marea importanță a simbolurilor catacombelor și a le putea aprecia la dreaptă măsură.

Deviza era dată de Clemente: „Voi adevărat trebuie să aveți niște semne, porumbul ori peștele, ori corabia, dusă repede de vânt, ori lira sunătoare, de care se folosea Policrate, ori anghira de la nae, și dacă cineva va face pe pescarul, va fi că se va revoca în minte Apostolul și pruncii, cari se scot din apă“.

Animalele, să fi fost ele reale ori chimerice, jucau un rol foarte însemnat în limbajul simbolic al Orientului. În conformitate cu acest fapt, ele se găseau des pe monumentele creștinilor

din catacombe, nu numai câte unul ci combinat, așa că de multe ori se construia pe pereți ori sarcofage, în mod hieroglic - câte o definiție întreagă teologică.

Dăm aci însemnarea lor.

1. Mielul era folosit des ca simbol. Deja sf. Ioan Botezătorul numi miel pe Domnul, pentru că El nu ne este numai păstor ci pentru că am fost răscumpărați cu sângele nevinovatului miel. E pictat mielul uneori ținând crucea, ori păscând la umbra crucii.

Dela Constantin încoace obvine mielul odihnind pe cruce. Când e pus pe umerii Păstorului ori aproape de El, înseamnă credincioșii

2. Simbolizau pe Domnul de multe ori cu **cerb**. Acesta nu face rău nimănui, scapă cu fuga, nu ține mânie prigonitorilor, ci uneori se chiar refugiază la ei, intră în societatea lor. În felul acesta se vede pe pereți și pe lămpile de lut. Sf. Ambroziu comentează acest simbol așa: Firea dată de Domnul animalelor o primi în sine chiar și El și precum e de blând cerbul, că se refugiază la prigonitorii săi, așa și Hristos se întreține cu jidovii, până ce aceștia îl repun. Il aveau drag acest simbol creștinii pururea prigoniiți și pururea gata de moarte.

Pe șarpe numai, pe el singur îl urește cu ură de moarte, scoțindu-l cu suflarea sa chiar din ascunzișul său. Și cenușa cornului lui fiind contra venin, mirosul acestuia goneste șarpele permanent, - Domnul nostru încă e în permanentă luptă cu păcatul.

3. Porumbul e simbolul inocenței, în general, și al Sf. Spirit. Apoi al iubirii. Sfânta Cuminecătură se păstra, în vechi vremuri, în porumbi construiți din aur. Pe morminte porumbul ține un ram de oliv, însemnând așa sufletul, odihnit după truda vieții, în pacea lui Hristos.

4. Păunul era simbolul învierii. Pentru că toamna când cad frunzele, cad și penele lui, primăvara însă îmbracă iară podoabele. În cimitire e făcut cu penele resfirate larg.

5. Un alt simbol al învierii era pasărea **fenix**. Deja Herodot spune, că tot la 500 de ani sosește în Egipt o pasăre cu aripi roșii și aurii, și că îmbătrânind singură își dă foc în cuibul

propriu spre a se prăpădi, apoi reînvie, devenind la fel de frumoasă ca mai înainte. Această pasere autosacrificantă se potrivea mult între simbolurile Domnului, devenind jertfă pentru noi. Era folosit deja în primul veac. Pe morminte însemna veșnica viață pe care o obținem prin moarte. Pasărea aceasta e gravată, la dorința sf. Cecilie, pe sicriul de piatră al martirului Maximiu, „ad indicium fidei ejus, qui resurrectionem se inventurum exemplo Phenix ex toto corde suscepit“.

6. **Cocoșul** e simbolul căinții lui Petru. Acest înțeles îl are și pe plăcile de piatră. Singular înseamnă și trezirea omului creștin, neștiind când va fi chemat din aceasta lume. Se poate vedea și pe turnuri, însemnând grija preoților de turma încredințată lor. Pe morminte însemna pe Hristos, pentru că El trezește din noaptea mormântului la zorile învierii.

7. **Peștele** e simbolul comun al creștinului, pentru că el se născu din apă, adecă din botez. Apostolii au fost trimiși să prindă oameni în mreajă, și de aceea Domnul alesese pescari. Inseamnă pe Hristos - nos pisciculi secundum ichtoun nostrum in aqua nascimur, nec aliter, quam in aqua manendo salvi sumus. - De mult fântâna botezului se numea loc de pești - piscina, deși avea și alte numiri, ca baptisterium, Iordanes, illuminatorium. „Peștele sfințește peștii“. „Piscis consecrat pisces“. Înțelesul e: Hristos sfințește pe cei botezați, îi transformează, îi formează după sine, îi face membri trupului său propriu. De aci cuvântul *neopleitus* nou sădit, altuit în Hristos“.

Dintre pești se folosea cu predilecție ca simbol *delfinul* zis regele peștilor. Aristotel spune despre el că n'are fiară; că îi place muzica, e pururea activ, și dacă durmind, prin greutatea corpului este corlit în fundul mării, se trezește repede, tinzând cu zor la suprafață, ca și când s'ar teme de nelucrare. Înnoată mai mult în urma năilor, nu se teme de nimic, în furtuni se leagănă calm pe spatele undelor. Își iubește mult feții și pentru vreme de vijelii primejdioase pe mare, și-i bagă iară în pânțele. Însemnând că și Hristos și-a dat viața pentru cei ce credeau în El. În teribilele convulsiuni ale mării, toți peștii se lasă la fundul mării, unde să nu-i ajungă bătaia undelor, singur delfinul nu se refugiază, ci la suprafața apei opune forțe

spumoaselor coloane de undă. Așa făcând, inspiră creștinilor bătuți de valurile vieții, liniște și încredere fermă în Dumnezeu. Pe sarcofage el semnifică curățenia în care creștinul, înlăturând duhneala pământeștilor gânduri, să aibă pururea vie în suflet speranța cerului.

8. Se însemna Hristos, după Apocalips, A și O, ca să se înțeleagă după cum spune Tertulian: „In se esse initii decursum ad finem, et finis recursum ad initium“.

9. Numele Mântuitorului: Hristos, dela el primindu-și numele toți creștinii, era extrem de iubit, de aceea era făcut și tăiat la tot pasul pe pietre, aramă, icoane și pe păreți, formând din literele grecești X și P un monogram. Acest monogram era prima emblemă a creștinilor, Îl purtau și atârnat de gât.

10. **Ramul verde** și mai ales cel ce era iarna, vara verde era pus și în mormântul decedatului creștin, pe lângă că îl desemnau și pe sarcophage. Ne făceau să înțelegem că cei morți în Hristos, trăiesc, nevestezându-li-se decât trupul, le trăiește sufletul și se va trezi deodată cu trupul.

11. **Anghira (ancora)** era simbolul uneltelor de scăpare și la cei vechi. Sf. Pavel aseamănă cu ancora, nădejdea, cu care vom scăpa din necazurile noastre, prin Isus. În mijlocul persecuțiilor, străbunii noștri creștini își ridicau ochii spre acest semn, înfingând, nu în adâncuri ci sus, în cer, anghira nădejdei lor, de unde nu-o poate smulge nimic, nici uragan nici ziduri de ape vijelioase.

12. **Arborele** însemna pe Domnul, în care suntem altuiți, devenind El prin moartea sa arborele vieții.

Chiparosul era semnul doliului și în timpurile străvechi, de aceea era sădit în apropierea mormintelor și a monumentelor sepulcrale.

Creștinii îl acceptară și ei ca semn al doliului, pe plăci de marmoră, însemnând pe omul îndreptat.

Palmierul e semnul învingerii, pentru că reacționează în-gânjoerii, sare îndărăpt cu mare forță. Creștinii având a raporta biruință asupra tuturor intrigelor satanei, iubeau mult acest

semn și îl puneau, sorbindu-l pe tabla de marmoră dela capul celor însângerați pentru Hristos. E semnul martiriului.

Olivul, e semnul veșniciei, neputându-i scade prețul nici furtunile nici bătrâneța. Mai e și semnul păcii, al păcii perfecte de dincolo de mormânt. Frunza de oliv de multe ori e pictată în ciocul unui porumb, însemnând scăparea lui Noe din potop, cu ajutorul lui Dumnezeu scăpând și creștinul, decorat cu ramul de oliv.

Vița de vie cu struguri, însemna poporul israelitian, numit de Domnul des „vie aleasă”. Dar mai ales e simbolul Domnului nostru Isus Hristos, care spunea: „Eu sunt vița, voi mlădițele”. Din acest motiv e veritabilul semn al cinei Domnului, în care e prezent realminte sângele Domnului.

13. **Case se văd** scobite pe multe table de piatră, simbolizând moartea. Nu avem cetate permanentă aci, ci cele viitoare le cercăm, viața ne este o petrecere aci până la o vreme, lăsând aci incurând casele noastre, moșiile noastre, ca și un oaspe, pe care l-am găzduit câteva zile la noi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Era o putere acest simbolism, umplând întreg organismul creștinismului. Acest simbolism s'a validat apoi și în pictură, în sculptură, iconografie și în toate manifestările Bisericii. Terminăm acest capitol cu cuvintele lui Menzel.

„E sfântă icoana precum sfânt e și cuvântul. Domnul încă vorbi în figuri. Icoana e la fel de puternică ca cuvântul, mai impresionantă la popor ca verbul. Era lumea mai cucernică câtă vreme preot și credincios înțelegea bine simbolica creștină, câtă vreme unul câte unul pricepea semnele, cu cari Biserica își împodobește icoanele, câtă vreme popoarele lumii aveau biblia simbol. Era mai cucernică lumea, având cunoștința simbolice animalelor, plantelor și pietrelor”.

Dr. Zadori-Rusu.

VERGILIUS.

Evenimente contimporane și biografie.

Labor omnia vincit improbus.

Georgicele I - 145.

O figură actuală.

Peste veacuri și lăpădându-se de acele deviațiuni cari duc departe omul de astăzi dela frumosul clasic și dela liniștea sentimentelor curate, ne-am oprit, simțindu-ne obligați, ca ori unde am fi noi, să-l sărbătorim pe Vergilius.

Și toate acestea pentru faptul că Vergilius este o umanitate complectă el este parte din noi, și mai ales partea nobilă, partea suprarrealistă a individualității noastre.

Omenirea în măsura în care a devenit cristiană și-a primit și fisionomia vergiliană. Mai mult pe neobservate, autorul Eneidei s'a furișat în eul nostru prin geniul propriu dar și prin acel al celor mai mari și mai cunoscuți creatori spiritali ai omenirii cari s'au inspirat din resursele nesecate ale misticului sau artisticului, clasicului sau romanticului, simbolismului sau suprarrealismului vergilian.

Cași o piatră prețioasă care se găsește în măruntaiele pământului și numai dupăce generații și generații s'au prăpădit săpând și scormonind să o scoată la iveală așa, apare Vergilius spre sfârșitul lumii romane dovedind că virtutea romană nu este numai disciplină militară, ideală concepție etalică și gospodărească, ci își are alături, resorturi sufletești cari vibrează în fața frumosului naturii și aducându-și aminte de trecutul unic și neapropiat de nimeni al poporului roman.

In jurul anilor 70 a. Cr.

Suntem după încercările bineintenționate ale fraților Grachi și după prăpădul care s'a deslănțuit asupra Romei, urmăre a luptelor pentru consulat dintre Marius și Sulla.

Oamenii erau porniți spre gâlceavă. Nedreptățile sociale începeau să dea de gândit. Revendicările fraților Grachi aveau un caracter curat socialist (le-am zice noi astăzi.) Răsboaiele necurmuate de cuceriri cari își aveau o succesiune aproape de causalitate, au contribuit într-o mare măsură la înăsprirea predispozițiilor și temperamentelor. Romanii (înțelegem prin aceștia locuitorii Italiei) agricultori sobrii și sănătoși la suflet și la trup (*mens sana in corpore sano*) muncindu-și singuri ogorul strămoșesc, cu teama de zeii câmpului și ai casei, în acest sfârșit de republică erau stăpâni nemiloși peste cirezi de sclavi răpiți tuturor popoarelor cari au avut de furcă cu legionarii Romei.

O elementară psihologie ne face să înțelegem atunci cum pentru acești stăpâni, pe cari nici o învățătură nu-i făcea să cunoască o nobleță sufletească (zeiii lor erau de multeori ființe cu slăbiciuni mai mari de cât oamenii) povârnișul viciilor celor mai crase era deschis.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Pompeius și răscoala sclavilor.

În aceste împrejurări sociale, se ridică Pompeius care stăpâni o vreme destinele Romei: pe când el lupta cu ambițiosul și inteligentul Sertorius (anul 79-72 a. Cr.) în Hispania pentru a păstra integritatea imperiului, în Italia sudică și în Sicilia se răsculară sclavii conduși de fiorosul Spartacus, iar pe mare pirajii ajunseră să izoleze Italia de provinciile sale.

Proprietarii mari și mici din sudul peninsulei au fost prădați și pustiiți de puhoiul sălbatic al hoardelor lui Spartacus. Trei armii consulare au fost nimicite și Roma era amenințată, când bogătașul Crassus se îndreptă asupra sclavilor. 35000 de sclavi - între ei și Spartacus - rămăseseră pe câmpul de bătălie. Cei scăpați se refugiară spre nord și neliniștiră bogata vale a râului Padus.

Era o toamnă frumoasă și oamenii mulțumiți cu înbelșugatele roade ale pământului. Faima care venea dinspre sud făcea să se adune pâlcuri, pâlcuri de cetățeni cari ieșiau vi-

gilenți pe hotare și scrutau zările pentru a semna năvala sclavilor deserați dela sud.

Și într'o bună zi în loc de sclavi cutropitori se zăriră compacte și grăbite legiunile lui Pompeius cari veniau victorioase din Hispania.

La prima întâlnire cu sclavii cari tocmai debușeau spre câmpia lombardică Pompeius îi nimici de nu le-a mai rămas nici urma.

* * *

În Andes lângă Mantua oamenii prinseră noi nădejdi. Primejdia care bătuse la poartă s'a risipit cași un vis urât.

Ca să ne dăm seama de dimensiunile ei trebuie să scriem aci, că drept recunoștință poporul alese de consuli ai anului care urmase pe Crassus și pe Pompeius, învingătorii sclavilor. Era anul 70 a. Cr.

La Andes lângă Mantua, în Galia cisalpină la proprietatea unui mic fermier în mijlocul behăitului oilor, a mugetului vacilor. Maia soția lui Maro a dat naștere unui copil pe care îl numiră Vergilius.

Viața la țară.

Primi ani ai copilăriei trecură sburdalnici la casa părintească în tovărășia prietenilor și a celor doi frați — dintre cari pe unul îl chema Propertius și sub îngrijirea sclavilor cari slujiau bucuroși în casa liniștită a omenosului Maro.

Alergând de alungul râului Mincio „care se pierde în cotituri ce abea le zărești iar malurile îi sunt încinse cu brâu de păpuriș” chiar după spusele lui Vergilius el se arunca obosit sub umbra copacilor solitari, și asculta bâzâitul albinelor din floare în floare, ciripitul păsărilor și behăitul mieilor becisnici. Iși privea din depărtare satul peste care cobora umbra dealurilor din împrejurimi și în sufletul lui de copil începea se înțelegea farmecul pe care avea să-l cânte mai tâziu.

Dar veniră anii de învățătură și copil abia de 12 ani se pomenise în forul pietruit și sub arcadele sobre și neprietinoase ale școalei din Cremona unde a rămas 3 ani. Ageri-

mea minții micului fermier din Andes fu pusă la încercare începând cu literatura, istoria și matematicile.

Dela Cremona bătrânul Maro își duse copilul la Mediolanum (Milano de astăzi) unde studiasse medicina. Vergilius cel sglobiu de odinioară se schimbase. Incepea să se evidențieze tânărul timid, nepretențios și rezervat de mai târziu. De fapt la aceste a contribuit și marea nenorocire care s'a abătut asupra casei bietului Maro. Cei doi feciori pe cari îi mai avuse au murit la interval scurt unul după altul, iar de durere nu peste mult a decedat și, adevărata matronă romană care a fost, Maia mama lui Vergilius.

Iulius Cesar.

In aceste împrejurări ajunse Vergilius cei 16 ani când fiecare roman trecea în șirul bărbaților și se învesmânta cu toga civilă. Era anul 55 înaintea lui Cristos. Cesar era stăpânul absolut al pornizilor populare. Nepot a lui Marius și soț al fetei lui Cinna a scăpat ca prin minune din măcelul de extirpare deslănțuit de Sulla. La început a funcționat retras ca și Questor în Hispania și aștepta liniștit ca ultimele amprente republicane să le delătore evenimentele sgomotoase ale nouilor războaie. Așa după ce ultimul război contra lui Mithridates (74-63 a. Cr.) s'a sfârșit, s'a reîntors și el la Roma.

Aci, chiar din primele zile, a ajuns șef al partidului popular, și cum se nimerise că Pompeius era încă tot în Orient, Cesar fu ales aedil, pe urmă pontifex maximus și președintele tribunalului care judeca în cauzele criminale rămase încă din vremea proscricțiilor lui Șulla.

Catilina.

Alături de acest personaj care se ridică vertiginos pe primul plan al istoriei romane, pe acele vremuri (era anul 64 a. Cr.) apărură și figura odioasă a conspiratorului Lucius Sergius Catilina.

După ce acel celebru „quousque tandem abutere patientia nostra Catilina“, rostit de Cicero a răsunit în senatul

roman, îndrăsneţul aventurier îşi avu soarta pecetluită. Legiunile romane au fost îndreptate în contra amicilor săi, cari l-au urmat în refugiu, şi în lupta dela Pistoria Catilina căzu şi el. Vina acestui om a fost o risipă nebună, o viaţă uşoară pentru acoperirea cheltuielilor căreia nu s'a dat la o parte dela ideea de a ajunge consul. Dupăce acest nenorocit ambiţios a fost delăturat, Pompeius care se reîntoarce din Orient şi Cesar care victorios asupra Lusitanilor grăbea şi el la Roma, au ajuns la aceea înţelegere, coordonare de interese, în care angajând şi pe bogătaşul Crassus, au încheiat alianţa numită a triumviratului.

Cesar putea să plece liniştit să-şi vadă de însărcinarea pe care i-o dase poporul. Din anul 58 până la 51 a. Cr. el luptă contra popoarelor din Galia iar prin înfrângerea lui Vercingetorix, la Alesia, el ajunge stăpânul acestei noi provincii romane.

Vergilius a asistat fără să fi înţeles mult din aceste ni-zuinţe şi lupte, pasiuni şi virtuţi. El a văzut legiunile lui Cesar cari înaintau grăbite spre Alpii peste cari numai Hanibal înainte şi Napoléon după el au mai trecut, El a fost martor al acestor evenimente cari pregăteau schimbarea unei lumi şi când mai târziu Vergilius cel îmbrăcat în toga virilă, de acum, se plimba pe sub arcadele şcolii din Mediolanum, discuta aprins cu colegii săi despre josişia lui Catilina şi despre majestatea lui Cesar. De pe atunci, în judecata lui limpede el era alături de Cesar, era alături de aceea formă de stat care îi părea mai strălucită, mai aristocratică şi mai demnă. În sufletul lui el era un aristocrat, un privilegiat. Şi atunci adolescentul simţia o svăcnire mai puternică a inimii, pupilele i se dilatau şi visio-nar predestinat, el se închidea în camera lui scundă şi încerca să-şi tâlcuiască în versuri icoanele uriaşe cari apăreau o clipă în faţa conştiinţei sale.

Călătorii şi studii.

Şi era imposibil să mai zăbovească la Mediolanum. Doui ani i-au fost de ajuns. Italia lui era mai la sud. Dinspre acolo au năvălit şi hoardele de sclavi, nebuni de groază, ale lui Spartacus şi legiunile strălucitoare ale lui Cesar.

Civilizația bilingvă l-a făcut să treacă dincolo de Roma și Vergilius s'a oprit la Neapole. Aici un oarecare Parthenius originar din Bithynia îl învătă limba greacă, pentruca să poată urma lecțiile epicurianului Syron. La reîntoarcere spre casă, mai mult pentru satisfacerea unei curiozități. Vergilius se opri și la Roma. A intrat prin sălile de cursuri ale diferiților dascăli și a luat lecții de oratorie dela Epidius, s'a plimbat prin Capitoliu, trecând smerit, prin fața templelor mărețe și dupăce l-au abordat de mai multe ori, câteva curtezane, cari au observat pierderea de vreme a tinărului, s'a reîntors la moșia părintească și recitindu-și versurile pe cari le scrisese încă pe când era la Mediolanum, în zile pline cu soare și în seri cu lună plină, a început să scrie din nou. Iși aduse cu sine din Neapol și Roma o sumedenie de cărți, și când lucrul câmpului îl obliga să păsuiască printre holde, supraveghind sclavi, își ducea cu sine povești minunate grecești sau istorii rigide și latine. Plăcerea lui era însă filosofia și științele naturale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Istefimea lui Cesar.

Intre timp Cesar trecuse Rubiconul și războiul civil isbucnise din nou. (anul 49-45 a. Cr.) Vergilius auzise dela cei cari veneau dinspre sud că la Roma iarăși s'a schimbat stăpânul și că de astă dată acel Cesar, care în copilăria lui îi animase mândria națională, ar urmări pe Pompeius pe câmpiile Thesaliiei. Auzise deasemenia că legionarii acestui imperator erau neînvinși, că Cesar i-a purtat cu aquilele lui glorioase dela Rhenus — Rin, — dela țărnișii învăluți în ceață ai oceanului britanic — canalul Mânecii, — până sub piramidele uriașe ale Egiptului, pe marginile nisipului nesfârșit. De acolo s'au dus în Asia și au cucerit Orientul dela feciorul lui Mithridates care a îndrăsnit să cucerească fără să dea de știre Romei.

Dupăce a dat de știre laconic senatului — veni, vidi, vici — despre aceasta ispravă neașteptată Cesar s'a reîntors la Roma. Trei luni a stat aici și fără ca să se răzbune pe acei cari nu l-au voit și nici nu-l voiau, și-a imbarcat veteranii și i-a revărsat asupra Africei unde mai avea să se răfuiască ca

amicii lui Pompeius (a. 46 a. Cr.) De aici i-a alungat în Spania și acolo urmărindu-i sub zidurile cetății Munda i-a nimicit. Astfel acești preținși republicani sfârșiseră, și marele Cato era printre ei și văzând perirea republicii s'a sinucis în Utica.

Vergilius, care era cel mai deștept om din acele împrejurimi, după ce își vedea legați, boii la iesle și caii desprinși îi lăsa să alege în livada din fața casei lui, sta la sfat cu notabilii comunei și căuta să tălmăcească pe înțelesul lor — imbinându-le — acele iscoade pe cari comercianți trecători și funcționari cu misiuni secrete, le lăsausă fragmentare câte unui prieten sau găzduitor.

Și într'o bună zi de primăvară, la Andes veni vestea că pe Cezar l'au ucis mișelește lovit pe la spate cu pumnalul și că poporul a încunjurat cu jale adâncă catafalcul marelui dispărut și ascultând de cinstitorul acestuia — de Marcus Antonius — a alungat pe ucigași din Roma.

De asemenea se auzise la Andes că prinzând de vestea morții tatălui său adoptiv, a sosit la Roma, Gaius Iulius Caesar Octavianus.

Dr. I. Sălăgeanu

Dă-ți seama că nenorocirile și supărările sunt o școală de virtute. Ele infiltrează sufletului cumpăt și judecății moderațiune.

Taylor

Sărăcia omului de geniu este cea mai frumoasă circumstanță a vieții sale; ea dovedește ce superior e sufletul lui.

Doamna de Stael

Literatură . . . și Pace.

PREMIILE NOBEL.

Se împlinesc anul acesta treizeci de ani de când Alfred Nobel și-a instituit premiile care-i poartă numele și care au importanță și valoare mondială. Ele s'au acordat începând cu anul 1901, după cum urmează :

1. Laureafii pentru Literatură :

- 1901, Sully Prudhomme
- 1902, Theodor Mommsen,
- 1903, Björnstjerne Björnson,
- 1904, Frédéric Mistral,
- 1904, José Echegaray.
- 1905, Henryk Sienkiewicz,
- 1906, Giosué Carduci,
- 1907, Rudyard Kipling,
- 1908, Rudolf Eucken,
- 1909, Selma Lagerlöf,
- 1910, Paul Heyse,
- 1911, Maurice Maeterlinck,
- 1912, Gerhardt Hauptmann,
- 1913, Rabindranath Tagore,
- 1915, Romain Rolland,
- 1916, Verner von Heidenstam,
- 1917, Karl Gjellerup,
- 1917, Henrick Pontoppidan,
- 1919, Karl Spitteler,
- 1920, Knut Hamsun,
- 1921, Anatole France,
- 1922, Giacinto Benavente
- 1923, William Butler Yeats,
- 1924, Wladislaw Reymont,
- 1925, Bernard Shaw,
- 1926, Grazia Deledda,
- 1927, Henri Bergson,
- 1928, Sigrid Undset,
- 1929, Thomas Mann,
- 1930, Upton Sinclair.

2. Laureafii pentru pace :

- 1901, Jean Henry Dunant,
- 1901, Frédéric Passy,
- 1902, Elie Ducommun,
- 1902, Charles Gobat,
- 1903, William Randal Cremer,
- 1904, Inst. f. Inter. Recht Genf,
- 1905, Bert. Boronin v. Suttner,
- 1906, Theodore Roosevelt,
- 1907, Ernes. Theodore Moneta,
- 1907, Louis Renault,
- 1908, Klas Pontus Arnodson,
- 1908, Frederic Bajer,
- 1909, Auguste Beernaert,
- 1909, Paul Bar. d'Estournelles,
- 1910, Int. Friedensamt in Bern,
- 1911, Tobias Asser,
- 1911, Alfred Fried,
- 1912, Elihm Root,
- 1913, Henri la Fontaine,
- 1917, Crucea Roșie (de Geneva)
- 1919, Woodrow Wilson,
- 1920, Léon Bourgeois,
- 1921, Karl Hjolmar Branting,
- 1921, Cristian Lange,
- 1921, Fridiof Nansen,
- 1925, S. Jos. Aus. Chamberlain,
- 1925, Charles Gotes Dawas,
- 1926, Aristide Briand,
- 1926, Gustav Stresemann,
- 1927, Ferd. Edouard Buisson,
- 1927, Ludwig Quidde.

Ad.-lit. și art. 4-1-31.

„Iată o fecioară va zămisi și
va naște un fiu și numele lui se va
chama Emanuil“.

Is. 7. 14.

Fecioară, stea între fecioare,
Regină soare'ntre regine,
Marie, timpul, veșnicia
De preamărirea ta sunt pline.
Puterea ta nemărginită
Și slava ta nemăsurată,
Stăpână milostivă, lumea
N'o va'nțelege niciodată.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Oricât parfum ar strânge crinul
In salba dalbelor petale,
Oricât argint ar cerne luna
In culmea strălucirii sale;
Oricât noian de raze lucii
Ar aduna'nfocatul soare,
Nu vor putea să stea alături
Cu-a sufletului tău candoare.

Din veci Treimea'ntr'o ființă
Și-a pus în tine a sa iubire
Și te-a menit să fii al nostru
Hotar de blândă desrobire.
Tu ești „Fântână sigilată“
„Grădină'nchisă“ raiu de floare,
In fața ta și-a stins păcatul
Năvala sa ucigătoare.

La tine-ocean de vrednicie
Cu adâncimi de azur senine,

Arhanghelul Gavril din ceruri
Cu vestea mântuirii vine.
Iar tu te'nalți ca Mama vieții
In locul Evei înșelate.
Tu dai pământului limanul
De împăcare și dreptate.

Cuvântul veșnic se coboară
In seculara lumii jale
Și firea noastră o îmbracă
Din sânul umilinței tale.
Și singură gustat-ai taina
Ce n'a pătruns-o nicio minte:
Ce-s bucuriile de mamă
In vraja fecioriei sfinte.

Cu înțeleapta-ți vorbă „fie”
Tu pus-ai sub călcâiu deodată
A rădului jivină crudă.
Femeie binecuvântată,
Pe-al veacurilor Rege falnic
Tu l-ai născut în bucurie
Și'n poala ta Isus trăit-a
Fermecătoarea sa pruncie.

Tu ai hrănit în dulci extaze
Pe Cel ce dă belșugul gliei,
Și-ai sprijinit la pașii frajezi
Pe Regele puterniciei.
Supus ți-a fost ca fiu în vreme
Al lumii dătător de viață,
Înțelepciunii creatoare
I-ai dat poruncă și povață.

Făptură suverană în slavă,
Ca tine altă mândră nu e,
Prerogativa ta augustă
La Dumnezeu în cer te sue.

O mamă, El atotputernic,
Mai mare a creă nu poate,
Sub sceptrul tău se pleacă omul
Și cetele de îngeri toate.

Dumnezească mamă'n lume
Și în veșnicie tu ești mamă
Hristos din tronul său și astăzi
Cu acelaș nume drag te cheamă.
Și Te-a încredințat Crăiasă
- Mister de îndurare nouă -
Cereștile comori de haruri
Să ni-le mparți ca mamă nouă.

Iar tu ce poruncești și'n rugă,
Tu vistiernică stăpână,
Spre noi ții pururea deschisă
Și inima și blânda-ți mână.
Și mila Cobzilor în valuri
De duioșii nemărginite
Chiar și în mințile rebele
Și'n inimile pustiite.

Spre tine deci privim ca fiii
Ce n'au în lume mângăiere,
Ni-i arsă inima de lacrimi
Și'n chinuri vieața noastră pierе.
Dar prea ești mare, prea ești bună,
Ca la eterna sărbătoare,
Să nu ne-aduni cu dor de mamă,
Dumnezească Născătoare!

Oradea 1 Iunie, 1931.

P. I. Gârleanu
O. F. M. C.

VOI TOȚI.

Voi ce luptați în viață
 Cu inima curată
 Și zâmbetul pe buze,
 Și n'ați primit răsplată, —
*Voi toți veți fi în ceruri,
 De-apururea cu Domnul!*

*

Voi ce priviți 'nainte...
 Și 'ntimpinați furtuna
 Batjocurii și-a urii
 Și suferiți într'una, Voi toți...

*

Voi ce urcați în viață
 Calvarul suferinții
 Și sângerați în cale
 În numele credinții, Voi toți...
 Voi suflete umile
 Voi, suflete 'nsetate,
 În viața asta tristă,
 De soare și dreptate, Voi toți....

*

Voi, toți desmoșteniții
 Voi, frunze ofilite
 De brumă, și în lume
 De vânturi risipite,
*Voi toți veți fi în ceruri
 De-apururea cu Domnul!*

Al. T. Stamatiad.

Un răspuns blând potolește furia, dar o vorbă aspră mărește mânia.

Biblia (Proverbe).

Poezie Augustiniană.

CĂTRĂ SFÂNTA TREIME.

Intr'un ritm *ternar* foarte expresiv și cu comparațiunile cele mai felurite, poetul ne dă aici un imn de *laudă* foarte *sugestiv* și pătruns de spirit augustinian.

Ca într'o rugăciune extatică autorul se adresează direct *singurului* Dumnezeu în cele *trei* persoane sau fețe dumnezești:

AD SS. TRINITATEM.

Trinitas, Deitas, unitas aeterna

Majestas, potestas, pietas superna

Sol, lumen et numen, cacumen, semita.

Lapis, mons, petra, fons, flumen, pons et vita.

Tu sator, creator, amator, redemptor, salvator luxque perpetua.

Tu tutor, et decor, tu candor; tu splendor et odor quo vivunt mortua.

Tu vertex et apex, regum rex, legum lex et vindex, tu lux angelica.

Quem clamant, adorant, quem laudant, quem cantant quem amant agmina coelica.

Tu Theos et heros, dives flos, vivens ros, rege nos, salva nos, perduc nos ad thronos superos et *vera gaudia*.

Tu decus et virtus, tu justus et verus, tu sanctus et bonus, tu rectus et summus Dominus: tibi sit gloria.

*

Centrul religiei este Isus; nu pregeta: mergi deadreptul la El.

Sertillanges.

Bibliografie.

Pax. Mântuirea este unire. de Theodorian - Carada.

Clemenceau — un ateu a spus: „Ce m'a impresionat în 1870 a fost distrugerea tuturor legăturilor sociale și politice. Cu împăratul se prăbușise și Franța. . . Francezii se pulverizează, numai Biserica rămăsese în picioare“.

N'a fost tot așa și în Rusia. Acolo odată cu Țarul și înainte de orice altă forță, s'a prăbușit Biserica. Pravoslavia trăia grație puterii lumesti. . . Dacă — Doamne ferește — ar veni și la noi un Combes la guvern și ar desființa Budgetul cultelor, Biserica autocefală, ar rezista pe sfert măcar din cât a rezistat Biserica în Franța? „Pornind din perspectiva înaltă a păcii universale, preconizată de D-l Briand, D-l T. G. prezintă teza: numai Catolicismul poate asigura pacea Europei și a României mari — Puterea de argumentare a autorului e neîntrecută ca documentarea sa istorică și psihologică.

De rare ori am citit o carte lămuritoare așa de bine problema păcii și a unirii tuturor creștinilor și chiar a tuturor monoteiștilor!

O recomandăm tuturor românilor și Europeanilor buni!

A. G.

Recomandăm cu toată căldura:

- a.) **Viața lui Isus scrisă pentru Copii** de Alex. Ciura.
80 pag. în-8 cu 11 ilustrații -- numai 8 lei, Intâia și foarte fericita încercare în țara noastră.
- c) **Hristos Creștinul activ** de G. Palau trad. Fântânariu
209 pag. 30 de lei.
- d) **Contribuțiuni la Istoria Linguistice generale** (Antichitatea clasică) de Dr. C. Pavel — 140 pag. — Beiuș.

